

Children's Parade. This Parade, he said, was a hope for the future of Ukraine. That Ukrainian children one day soon could parade celebrating constitution, democracy and citizenship in a free country and nation. A parade of tomorrow's free and democratic Ukraine.

President Zelenskyi brilliantly courted the soul and heart of Norwegians by headlighting our beloved Children's Parade. We do hope and pray that children of Ukraine soon will parade, embodying democracy and citizenship in blue and yellow. For the future, and the future is made right now.

We hope to soon be able to join your professional consortium and develop the international cooperation between our countries. On behalf of my research group, my best wishes for an explorative and interesting conference, collegial discussions, friendship, hope and trust in knowledge and the future.

БРИТ МАРІ ГОВЛАНД

ORCID ID: 0009-0001-1191-5260

професор Спеціалізованого університету VID

м. Осло, Норвегія

e-mail: brit.hovland@vid.no

СПІВПРАЦЯ ІСТОРИКІВ ОСВІТИ НОРВЕГІЇ ТА УКРАЇНИ

Анотація. Розкрито роль і стан історії освіти в Норвегії. Акцентовано увагу на важливості співпраці між норвезькими та українськими науковцями для розвитку історії освіти.

Ключові слова: історія освіти, педагогічна біографіка, Норвегія, Україна.

УДК 37.015:929](477):001.8

Л. Д. БЕРЕЗІВСЬКА

ORCID ID: 0000-0002-5068-5234

доктор педагогічних наук, професор,

член-кореспондент НАПН України,

директор, головний науковий співробітник

відділу педагогічного джерелознавства та біографістики

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

e-mail: lberezivska@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНА БІОГРАФІКА ЯК СКЛАДНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ: НОВІ ВИКЛИКИ І ЗАВДАННЯ

Анотація. Розкрито значення міждисциплінарної галузі науки педагогічної біографіки як складника історії освіти для збереження національної пам'яті українського народу. Окреслено методологічні основи здобуття педагогічного біографічного знання. Аргументовано необхідність переосмислення педагогічного біографічного знання і нового прочитання портретів педагогів імперської та радянської доби у контексті декомунізації, дерадянизації, дерусифікації. Обґрунтовано доцільність комплексного представлення біографічної інформації

про педагогів другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. в енциклопедичному біографічному словнику.

Ключові слова: педагогічна біографіка, історія освіти, нові виклики і завдання під час війни, національна пам'ять, Україна.

Педагогічна біографіка є міждисциплінарною галуззю науки й тісно пов'язана з педагогікою, історією, бібліографією. Вважаємо, що саме в науково-педагогічній бібліотеці як науковій установі та галузевому репозитарії створених людством документальних об'єктів, може розвиватися педагогічна біографіка як складник історії освіти. Завдяки осмисленню цієї методологічної проблеми зростатиме пізнавальний потенціал досліджень з історії освіти, здобуватиметься достовірне історико-педагогічне знання. Насамперед зазначимо, що педагогічна біографіка – є важливим складником національної скарбниці пам'яті України, а це забезпечує: розвиток історії освіти, зокрема й педагогічного біографічного знання; популяризацію творчої спадщини відомих педагогів, освітян минулого і сучасності; кооперацію зусиль історико-педагогічної науки та галузевої біографіки. Системна та комплексна діяльність науковців Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського є вагомим внеском у розвиток педагогічної науки, педагогічного наукознавства, бо сприяє висвітленню крізь призму біографіки інформації про появу та еволюцію інноваційних педагогічних ідей у контексті суспільно-політичних, культурологічних детермінант. Беззаперечною є життєдайність педагогічної біографіки як напряду історико-педагогічної науки, що потребує водночас зусиль науковців різних галузей знань (Л. Березівська, 2015) [1].

Історіографічне пізнання проблеми свідчить, що методологічні основи біографіки, питання функціонування і значення біографічного знання в українському суспільстві системно вивчають науковці Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (Л. Буряк, О. Вернік, Ю. Вернік, Н. Марченко, Н. Любовець, В. Попик, О. Яценко та ін.) [7]. У процесі інтеграції та поширення педагогічного біографічного знання важливими є міркування істориків педагогіки (Л. Березівська, Н. Дічек, Н. Коляда, О. Міхно, І. Розман, О. Сухомлинська та ін.) як науково-методологічна рефлексія, що допоможе осмислити запити педагогічної науки. Підтримуємо думку О. Сухомлинської про те що, біографія, доля педагога, з одного боку, є визначальною для його творчості, а з іншого – віддзеркалює епоху, співтворцем якої є, зокрема і особа, про котру йдеться (О. Сухомлинська, 2003) [6, с. 44].

Нині у контексті російсько-української війни перед педагогічною біографікою постають важливі запитання, на які не має простих відповідей. Ідеться передусім про актуальну й нагальну деколонізацію, чи деімперіалізацію української гуманітаристики. Тема не нова, бо на маргінесах суспільних викликів незалежної України її обговорюють вже давно. Цікавими для наших студій є міркування данської дослідниці Марії Мелксоо про повернення світу до «українського питання», виникнення інтересу до історії України. Вона зазначає: «Україна також є одним із найбільш кричуще занедбаних випадків радянського колоніалізму через нібито недостатню застосовність ярлика «постколоніальний» до колишнього радянського/російського імперського простору» [9, с. 4]. Це погляд сучасної зарубіжної дослідниці.

Війна збурила українське суспільство, пробудила в найширших його колах усвідомлення того, що Україна як європейська держава має розвиватися без імперського минулого, його символів та ідеалів. Як влучно аргументує В. Попик, «нині особливої суспільної гостроти набрала проблема ставлення до російської (і української радянської також) культурної спадщини: мови, літератури, а отже – й імен вітчизняних діячів. Цю проблему створив рашизм із його маразмами “руського міра” й жахами Бучі, але розв’язувати її доведеться українському суспільству, громадськості, причому треба робити це цивілізовано й розумно. Це надзвичайно складне завдання. Україна – поліетнічна й полікультурна. Біографіка дає багатющий матеріал для осмислення цього феномену. Іншої України не існує» [5, с. 30].

На нашу думку, процес переосмислення педагогічного біографічного знання і нове прочитання педагогічних портретів імперської та радянської доби у контексті декомунізації, дерадянизації, дерусифікації є необхідним і незворотнім. Дослідники мають важливу місію – очистити педагогічну біографіку як складник історії освіти від імперського російського і радянського нарративу задля відновлення і збереження колективної пам’яті українського народу. З огляду на це два ресурси, які найповніше узагальнюють педагогічне біографічне знання України, – навчальний посібник «Українська педагогіка в персоналіях» (2005, наук. ред. О. Сухомлинська) та електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» (2008–2014, керівник П. Рогова, з 2014 – Л. Березівська), – потребують актуалізації з урахуванням нових викликів і здобутків історико-освітньої науки [2; 3; 4; 8].

У рамках виконання НД «Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України» (2023–2025, керівник – Л. Березівська) крізь призму викликів і нових завдань маємо комплексно представити біографічну інформацію про педагогів другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. в енциклопедичному біографічному словнику. Отож постає низка важливих завдань: переосмислення діяльності та творчої спадщини педагогів, їхнього внеску у розвиток національної освіти; введення біографій маловідомих або невідомих освітян; розроблення біографій педагогів доби незалежності України; очищення біоісторіографії від сучасного російського нарративу та ін. Які критерії написання біографічних довідок? Яким буде колективний портрет поколінь педагогів України, зважаючи на різні історичні контексти і різні умови розвитку освіти у досліджуваний час? Ці питання стануть предметом наших подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Д. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач педагогічного біографічного знання. *Українська біографістика* : зб. наук. пр. Ін-ту біогр. дослідж. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. Вип. 12. С. 283–295. Doi: <https://doi.org/10.15407/ub.12.283>.

2. Березівська Л. Д. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» крізь призму жіночої біографіки. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 жовт. 2020 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського [та ін.]. Київ, 2020. С. 436–438. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0003836> (дата звернення: 17.05.2023).

3. Березівська Л. Д. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як форма представлення педагогічної біографіки в освітньо-науковому просторі. *Педагогічна біографіка та біографістика в сучасному науково-інформаційному просторі* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, 20 трав. 2022 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти,

заг. та дошк. педагогіки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та ін. Вінниця, 2022. С. 9–11. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=31216> (дата звернення: 17.05.2023).

4. Березівська Л. Д., Дерев'янка Т. М. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» й онлайн-проект «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри». *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 1. С. 1–3 (розд. паг.). URL: <http://surl.li/cwkzr> (дата звернення: 17.05.2023).

5. Попик В. І. Реалії воєнної доби і актуальні завдання вітчизняної біографіки. *Biography. Біографіка. Біографістика* : зб. пр. Ін-ту біогр. дослідж. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2022. Вип. 1. С. 25–32. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004350> (дата звернення: 17.05.2023).

6. Сухомлинська О. В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі. *Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем* / О. В. Сухомлинська. Київ, 2003. С. 36–46.

7. Українська біографіка ХХІ століття: мозаїка контекстів і форм : колект. монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; відп. ред. В. І. Попик. Київ : НБУВ, 2021. 399 с. URL: <http://search.nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004452> (дата звернення: 17.05.2023).

8. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. : у 2 кн. : / за ред. О. В. Сухомлинської. Київ : Либідь, 2005. 2 кн.

9. Mälksoo [M.](#) The Postcolonial Moment in Russia's War Against Ukraine. *Journal of Genocide Research*, 2022. Publ. online. Doi: <https://doi.org/10.1080/14623528.2022.2074947>.

UDC 37.015:929](477):001.8

L. D. BEREZIVSKA

ORCID ID: 0000-0002-5068-5234

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Corresponding member of the NAES of Ukraine,
Director, Chief Researcher of the Department
of Pedagogical Source Studies and Biographistics at
V. O. Sukhomlynskyi SSEL of Ukraine
e-mail: lberezivska@ukr.net*

PEDAGOGICAL BIOGRAPHY AS A COMPONENT OF THE NATIONAL MEMORY: NEW CHALLENGES AND TASKS

Abstract. The importance of the interdisciplinary field of the science of pedagogical biography as a component of history of education for preservation of the Ukrainian people's national memory has been revealed. Methodological foundations of acquiring pedagogical biographical knowledge have been outlined. The necessity of rethinking pedagogical biographical knowledge and a new reading of portraits of educators of the imperial and Soviet era in the context of decommunization, de-sovietization, and de-russification have been reasoned. The expediency of a comprehensive presentation of biographical information about teachers of the second half of the 19th – beginning of the 21st century has been substantiated. in the encyclopedic biographical dictionary.

Keywords: pedagogical biography, history of education, new challenges and tasks during the war, national memory, Ukraine.